

Geleneksel Halk Ritüellerinden Çağdaş Gösterilere: Mayıs Yedisi Bayramı'nın Organizasyon ve Anlam Dönüşümü

From Traditional Folk Rituals to Contemporary Demonstrations: Organization and Meaning Transformation of the Seventh of May Festival

Koray GENÇ^{1*}, Oğuz TÜRKAY²

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi:03/02/2021

Düzeltilme:20/02/2021

Kabul tarihi:21/02/2021

Anahtar Kelimeler:

Mayıs Yedisi Bayramı,

Kültürel miras,

Festival turizmi

Festivalleşme.

ÖZET

Bu çalışma ile Türkiye'nin Karadeniz Bölgesinin Doğu Karadeniz kesiminde kutlanan Mayıs Yedisi Bayramı kutlamaları değerlendirilmiştir. Yüzyıllardır kutlanan ve ilgili kurumlar tarafından somut olmayan kültürel miras olarak tescil edilen geleneksel kutlamaların uluslararası festivallere dönüştürülmesine odaklanılmıştır. İlk olarak festival turizmi ve Mayıs Yedisi Bayramı'nın içeriği ve geleneksel kutlamaları hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Sonrasında ise; Giresun ili ve Trabzon'un Beşikdüzü ilçesindeki festivale dönüştürülmüş kutlamalar örnek olay olarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Sonuç ve tartışma kısmında ise kutlamaların festival haline dönüşümünün kültürel mirasın sürdürülebilirliğini ve yerel halk nezdindeki değerini olumsuz etkilediği düşüncesiyle değerlendirmelerde bulunulmuştur. Küresel ölçekte devam eden COVID-19 pandemisi kapsamında alınan önlemler gereği her iki yerleşim yerinde de festivallerin gerçekleştirilememiş olması saha araştırması yapılmasını mümkün kılmamıştır. Bu nedenle değerlendirmelerde önceki kutlamalardan elde edilen deneyimler göz önünde bulundurulmuştur ve literatür destekli bir şekilde konu bağlamında yorumlanmıştır. Çalışmanın smurlılığı olarak ifade edilebilecek bu duruma rağmen, festivallerin kültürel mirasın sürdürülebilirliğine olumlu katkı yaptığını ifade eden geniş literatür karşısında konumlanan bir bakış açısı sunmanın önem arz ettiği düşünülmektedir.

ARTICLE INFO

Background:

Received: 03/02/2021

Revised: 20/02/2021

Accepted: 21/02/2021

Keywords:

Seventh of May Festival,

Cultural heritage,

Festival tourism,

Festivalization.

ABSTRACT

With this study evaluated the Seventh of May Festival celebrations which is celebrated in the Eastern Black Sea section of Black Sea Region of Turkey. The focus has been on transforming traditional celebrations, which have been celebrated for centuries and registered as intangible cultural heritage by relevant institutions, into international festivals. Firstly, explanations were made about festival tourism and the content and traditional celebrations of the Seventh of May Festival. Then; celebrations turned into festivals in Giresun province and Beşikdüzü district of Trabzon have been evaluated as case studies. In the conclusion and discussion part, evaluations were made considering that the transformation of the celebrations into festivals negatively affected the sustainability of the cultural heritage and its value in the local community. The fact that festivals could not be held in both settlements due to the precautions taken within the scope of the ongoing COVID-19 pandemic on a global scale, did not make field research possible. For this reason, experiences from previous celebrations were taken into consideration in the evaluations and interpreted in the context of the subject with the support of literature. Despite this situation, which can be expressed as the limitation of the study, it is thought that it is important to present a perspective that is positioned against the extensive literature that states that festivals contribute positively to the sustainability of cultural heritage.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.

1 Dr. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Mudurnu Süreyya Astarıcı MYO. Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü
koray.genc@yahoo.com ORCID: 0000-0001-5477-4683

2 Prof. Dr. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakültesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü
turkay@subu.edu.tr ORCID: 0000-0002-0752-6799

Giriş

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) 17 Ekim 2003 tarihinde Paris'te düzenlediği 32. Genel Konferansı'nda, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ni kabul etmiştir. Bu sözleşmeyle beraber kültürel miraslar somut ve somut olmayan kültürel miras olarak ifade edilmiştir. Oğuz'a göre (2013, s. 10) "somut olmayan" terimi, UNESCO'nun obje odaklı kültürel miras tanımına oluşan tepkilere karşı doğmuştur. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin 2. Maddesi 1. Fıkrasında yer verilen tanımda somut olmayan kültürel miras; "toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar" olarak ifade edilmiştir ve aşağıdaki alanlarda belirir (teftis.kulturturizm, 2020).

1. Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar,
2. Gösteri sanatları,
3. Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler,
4. Doğa ve evrenle ilgili bilgiler ve uygulamalar,
5. El sanatları geleneği.

Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler sınıfında değerlendirilen Mayıs Yedisi Bayramı Türkiye Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanterinde yerini almıştır. Halk arasında Mayıs Yedisi Bayramı, tüm Türk toplulukları için önemli görülen ve diğer bahar bayramları olan Nevruz ve Hıdırellez ile sıklıkla karıştırılmaktadır. Özellikle Hıdırellez ile Mayıs Yedisi Bayramı, ritüelleri bağlamında birbiriyle benzerlik göstermektedir. Ancak, Nevruz ve Hıdırellez çok geniş alanda kutlanan ve birçok ortak başvuru sonucunda UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesine girmiş iken, Mayıs Yedisi Bayramı Doğu Karadeniz Bölümü gibi sınırlı bir coğrafyada kutlanmaktadır.

Mayıs Yedisi Bayramı kutlamaları Trabzon'un Beşikdüzü ilçesinde ve Giresun'da festival organizasyonlarına dönüştürülmüştür. Kültürel bakımdan önemini de varsayarak bayram kutlamalarının festival turizmi için bir arz unsuru olarak belirdiğini söylemek mümkündür. Bu konuda ne derece başarılı olduğu her festival etkinliği gibi tartışılabilir. Mayıs Yedisi Bayramı gibi köklü tarihsel ve kültürel geçmişe sahip bir tema üzerine kurgulanan festival ile ne kadar turist çekildiğinden de önemlisi, kültürel mirasın değerinin ne derece korunduğu ve sürdürülebilirliğinin sağlandığıdır. Mevcut festival uygulamaları ve literatür incelendiğinde (Olçay ve Yavuz, 2020; İlban ve Kömür, 2019; Erdem, Mızrak ve Aratoğlu, 2018; Çoban ve Süer, 2018; Stankova ve Vassenska, 2015; Lee ve Arcodia, 2011) daha çok festivallerin katkısına odaklanılmış olduğu, ancak festival organizasyonlarının, üzerine kurgulandığı kültürel miras değerlerine olumsuz etkisinin göz ardı edildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada öncelikle Mayıs Yedisi bayramının esasen nasıl kutlandığı, kökeni hakkında bilgiler sunulmuş ve nihayetinde bayramın festival organizasyonuna dönüştürülmüş olan günümüz kutlamalarının kültürel mirasın sürdürülebilirliğine yönelik etkilerinin olumsuz olabileceği düşüncesi literatür destekli bir şekilde yorumlanmıştır.

Literatür

Bu başlık altında yorumlamaya çerçeve oluşturması amacıyla festival turizmi ve Mayıs Yedisi Bayramının içeriği hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Mayıs Yedisi Bayramının içeriğiyle ilgili bilgiler öncelikle genel çerçevede sunulmuş, sonrasında ise Giresun ve Trabzon'un Beşikdüzü ilçesi özelinde açıklamalar yapılmıştır.

Festival Turizmi

Rutin hayatın dışında kalan etkinlikler yerel halk dışında mevcut ve potansiyel turistler için de ilgi çekici olabilmektedir. Öyle ki etkinlik turizmi olarak bir alternatif turizm türü hem uygulamada hem de akademik olarak gündeme gelmiştir. Etkinlik turizmi içerisinde ise festival, şenlik, şöen gibi farklı isimlerle anılan etkinlikler bulunmaktadır ki bu etkinlikler genellikle festival turizmi kapsamında değerlendirilmektedir. Her bir festivali bir kültür arzı olarak düşünmek uygundur. Literatürde yer

alan tanımlar da bu yöndedir. Şengül ve Genç (2016) festivalleri, çeşitli nedenlerle belirli zaman aralıklarında gerçekleştirilen toplumsal kutlamalar olarak tanımlamakta iken Chacko ve Schaffer (1993) toplumun sosyal normlarının ve değerlerinin bir ifadesi olarak görülen toplumsal etkinlikler şeklinde tanımlamıştır. Festivallerin kendisine has oluşturdukları havayla beraber kültürel değerlerin arzını da içeren bir yapısı olması turizm talebi oluşturması açısından oldukça önemlidir ve birçok destinasyon düzenledikleri festivaller sayesinde her yıl düzenli bir turist sayısına ulaşmaktadır. 2011 yılında ABD'nin Charleston şehrinde düzenlenen Şarap ve Yemek Festivali için gelen turist sayısı şehre gelen turist sayısının %80'ine tekabül etmiştir ve ortalama harcaması 764 dolar olan festival ziyaretçilerinden yerel ekonomiye 7,3 milyon dolar katkı oluşturulmuştur (Şahin, Akdağ ve Çakıcı, 2018).

Festivallerin gerçekleştirildiği destinasyona birçok katkısı ve etkisi bulunmaktadır ki literatür de bu yönde olmuştur. Mevcut çalışmalar festivallerin destinasyona yönelik ekonomik boyutu (Rivera, Hara ve Kock, 2008; Çela, Knowles-Lankford ve Lankford, 2007; Dianne ve Marion, 2002; O'Sullivan ve Jackson, 2002); pazarlama boyutu (Pinar, Kurtural ve Tutuncuoğlu, 2019; Chen, King ve Lee, 2018; Soyounğ ve James, 2005) ve sosyokültürel boyutu (Zavalsız ve Öztürk, 2020; Small, Edwards ve Sheridan, 2005; Delamere, Wankel ve Hinch, 2001) üzerinde yoğunlaşmıştır. Festivallerin her açıdan faydalarının farkına varan destinasyon karar mercileri, çeşitli temalarla festivaller düzenlemeye başlamışlardır. Öyle ki bazı destinasyonlar; Berlin Film Festivali, Cannes Film Festivali, Rio Karnavalı örneklerinde olduğu gibi düzenledikleri festivaller ile anılır duruma gelmiştir. Bu durum festivallerin turizm talebi çekmesinin yanı sıra imaj çerçevesinde de büyük katkıları olduğunu göstermektedir. Yeni bir tema oluşturmanın yanında bazı destinasyonlar da bulunmaktadır ki sahip olduğu kültürel miras değerleri çerçevesinde düzenlediği festival vb. etkinlikler ile turizmin vitrininde yer almaktadır ve daha avantajlı konumdadırlar. UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesinde yer alan Manisa Mesir Macunu Festivali bu kapsamda verilebilecek bir örnektir. Bu festival girişimlerinin çok daha sağlam temellere oturduğu, destinasyonun paydaşlarınca sahiplenilmiş olduğu düşüncesiyle başarı şansının yüksek olduğunu ifade etmek mümkündür.

Festivallerin yerel halkın değerlerini ön plana çıkardığı ve sürdürülebilirliğine katkıları olduğu yönünde genel kabul gören bir görüş bulunmaktadır (Saatçi ve Yalçınkaya, 2018; Özgürel, Alkan ve Ok, 2018; Oklobdžija, 2015). Ancak bunun için tüm organizasyon sürecine yerel halkın dahil edilmesi; yerel halkın festivalin esas sahibi olduğunun unutulmaması ve turistlerin de mutlaka yüz yüze gelmek istediği kitle olduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda festivalleri bir turistik ürün olarak sunma düşüncesinin yerel halkın değerleri ve turistlere yönelik sunumlar konusunda bir denge çabasını içermesi gerektiğini söylemek mümkündür. Nihayetinde yerel halkın dar kapsamda festivallere, geniş kapsamda turizme desteğini devamlı kılmak isteyen karar mercilerinin iki taraf arasındaki dengeyi gözetmesi ve yerel halkın algısını belirli aralıklarla ölçmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde kültürel miras değerleri festivaller ve turizm için sadece bir araç halini almaktadır ve sosyokültürel olumsuzluklara neden olmaktadır.

Mayıs Yedisi Bayramı

Rumi takvime göre mayıs ayının yedisine denk geldiğinden dolayı mayıs yedisi olarak anılan bayram, özellikle sahil şeridinde Ordu, Giresun ve Trabzon olmak üzere Doğu Karadeniz boyunca Miladi takvime göre 20 Mayıs'ta kutlanmaktadır. Bayram ağırlıklı olarak Çepni Türklerinin yerleşim alanlarında kutlandığı için "Çepni Bayramı" olarak da anılmaktadır. Yöreden yöreye ritüeller değişmekle birlikte, bayramın sahip olduğu manevi önem ortak nokta olarak ön plana çıkmaktadır. Bugün; baharın gelişinin kutlandığı, bereket odaklı dileklerin dilendiği, maneviyatın öne çıkarıldığı, toplumsal kaynaşmanın amaçlandığı, adeta yeni bir başlangıç ve ruhen ve bedenen (hastalıklardan) arınma temennisiyle hareket edilen, kutlayanları tarafından büyük değer atfedilen bir gündür.

Mayıs Yedisi su ile özdeşleşmiş bir gündür (Yıldız, 2009) ve 'su bayramı' ve 'deniz bayramı' (aregem.kulturturizm, 2020) olarak da anılmaktadır. Bayram kapsamında gerçekleştirilen ritüellerin ana unsurunun su olduğu kabul edilebilmekle birlikte deniz bayramı ifadesi bayramı ve kutlamaları sınırlı bir alana hapsetmektedir. Öyle ki iç kesimlerde yaşayan ve deniz kenarına ulaşma imkânını yakalayamayan insanlar, bayramın gerektirdiği ritüelleri ırmak, göl gibi herhangi bir su kenarında gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır (Dost, 2018, s. 77).

Yukarıda ifade edildiği üzere bayram kapsamında gerçekleştirilen ritüeller zaman içerisinde yöreden yöreye değişiklik göstermiştir. Burada Çepni Türklerinin yoğun olarak yaşadığı Giresun ve Trabzon'un Beşikdüzü ilçesinde gerçekleştirilen bayram ritüellerine özellikle değinilecektir. Ancak öncesinde Doğu Karadeniz'in farklı yörelerinde gerçekleştirilen ritüellerin ve halk inanışlarının sunulmasının bayramın içeriği ve kutlayanları için önemi hakkında fikir vereceği düşünülmektedir. Oğuz (2006, s. 10-11) bu ritüelleri ve inanışları aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

1. Kırk tür bitkinden yapılan çayın içilmesi sonucu bütün hastalıklara şifa bulunulacağına inanılır.
2. Doğanın canlandığı günü doğada eğlenerek geçirmek gerekmektedir. Bu gününü doğada mutlu geçiren bir kişinin yılın geri kalan kısmını da öyle geçireceği düşünülmektedir.
3. Sağ ayağıyla denize giren ve yedi dalganın üzerinden atlayan kişinin yıl boyunca hastalanmayacağına, evinden bereket eksik olmayacağına ve ailesiyle huzurlu günler geçireceğine inanılır.
4. Deniz kenarı makbul olmakla birlikte herhangi bir su kenarında kesilen adak kabul olur.
5. Akarsuların denizle buluştuğu yerlerden seher vakti su alınarak, bu suyla dualar eşliğinde yıkanılması sevaptır. Bu şekilde banyo yapan kişi, dertlerinden arınmış olur. Denize kıyısı olmayan yerleşim alanlarında bu inanış yedi çeşmeden su alınarak sürdürülmektedir.
6. İnanışlara göre yapılması gerekenler yapıldıktan sonra, deniz kenarları başta olmak üzere su kaynakları etraflarında toplanarak bütün gün bu şekilde geçirilmektedir. Buralarda; yemekler yenilerek, şarkılar söylenerek ve çeşitli oyunlar oynanarak güzel vakit geçirilmektedir. Söz konusu toplanmalar; bir organizasyon çerçevesinde olmayıp, inananların davet beklemeksizin bir araya gelmesinden ibarettir.

Geleneksel Giresun Mayıs Yedisi Bayramı

Mayıs Yedisi bayramı kutlamalarının en görkemlilerinden birisi Çepni Türklerinin yoğunluğuna bağlı olarak Giresun'da gerçekleşmektedir. Giresun il merkezinde bayram kutlamaları Aksu Irmağının denize döküldüğü alanda düzenlenmektedir. Kutlamalar kapsamında sacayaktan geçme, denize taş atma ve ada etrafını dolaşma olarak üç temel ritüel öne çıkmaktadır.

1. Sacayaktan Geçme: Sacayak, açık ateş üzerinde kazanların durmasını sağlayan üçayaklı bir yemek pişirme ekipmanıdır. Bir kişinin mayıs yedisinde üç kez sacayaktan geçmesi durumunda dileklerinin gerçekleşeceğine inanılır. Özellikle çocuk hasreti çeken insanların, dileklerini dileyerek üç kez sacayaktan geçmesiyle hasretinin son bulacağına inanılmaktadır.

Resim 1. Sacayaktan Geçme Ritüeli

Kaynak: Giresun Altyapı Hizmet Birliği. (2020)

2. Denize Taş Atma: Kutlamaya katılanlar 'derdim belam suya' diyerek yedi çift bir tek taşı sırtı dönük vaziyette denize atmaktadır. Dikeroğlu (2005) yedi çift taş atılmasını yedi rakamının kutsallığıyla, son atılan tek taşı ise dileklerin yerini bulması niyetiyle atıldığı şeklinde açıklamaktadır. Kürkan ise (2018, s. 117) yedi çift bir tek taş atıldıktan sonra dileklerin yazılı olduğu bir kâğıdın suya bırakılması şeklinde ritüeli tasvir etmektedir.
3. Ada Etrafını Dolaşma: Kutlamaların önemli bir ritüeli de Giresun Adası etrafında tam bir tur atılmasıdır. Gerçekleştirilen tur, Hamza Taşı olarak isimlendirilen taştan başlamakta ve aynı noktada son bulmaktadır. Bu ritüelde de dilekler dilenmekte, kötülüklerin suya bırakılması düşünülmekte olup; ana istek unsuru sacayaktan geçmede olduğu gibi çocuk sahibi olmak ve soyun sürdürülmesi olarak öne çıkmaktadır.

Geleneksel Trabzon-Beşikdüzü Mayıs Yedisi Bayramı

Beşikdüzü Mayıs Yedisi kutlamaları Ağasar Irmağı'nın denize döküldüğü Deliklitaş mevkiinde gerçekleştirilmektedir. Bu mevki bayram alanına dönüşmekte; ritüeller gerçekleştirilmekte, yemekler yenmekte, oyunlar oynanmakta ve nihayetinde toplu bir şekilde hoş vakit geçirilmektedir. Ritüeller diğer yörelerde olduğu gibi bolluk ve bereket dilekleriyle, hastalıkları ve dertleri suya bırakma düşüncesiyle gerçekleştirilmektedir. Ritüellerin gerçekleştirilmesi küçük farklılıklar olsa da diğer yörelerle büyük oranda benzerlik göstermektedir. Farklılıkların sebebini coğrafi olarak açıklamak mümkündür. Giresun'da çocuğu olmayanların ada etrafına dolanmasına karşılık olarak Beşikdüzü'nde Deliklitaş kayasının içerisinde geçilmesi ve yedi dere ağzının teknelerle dolaşılması; düşüncede aynı uygulamada farklılaşmanın coğrafi temelli olduğunun işareti olarak düşünülebilir.

Beşikdüzü ilçesindeki kutlamaların diğer yörelere kıyasla en büyük farklılığı; güne ve kutlamaya yüklenen 'yaylaya çıkmaya hazırlık' düşüncesidir. Kutlamalar uzunca bir süre yaylada olacak insanlar adına denizle vedalaşma niteliği taşımaktadır. Ayrıca kıştan çıkan ve yaylaya götürülecek hayvanların süslenerek denize sokulması ve temizlenmesi de Beşikdüzü Mayıs Yedisi Bayramı kutlamaları içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu uygulamada; yıkanan ve temizlenen hayvanların yayla göçü öncesi güçleneceğine inanılmasının yanında, insanlar için de denizin ısındığının ve artık girilebileceğinin gösterilmesi amaçlanmaktadır (Keleş, 2014).

Resim 2. Kutlamalar Çerçevesinde Hayvanların Yıkınması

Kaynak: Güney. (2018)

Mayıs Yedisi Bayramının Kökeni

Mayıs Yedisi Bayramı'nın kökeni hakkında çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Doğu Akdeniz civarında M.Ö. 3. binin sonlarına doğru Tammuz Tanrısı adına gerçekleştirilen kutlamalar (Kara Düzgün, 2016), Hitit Tanrıçası Kybele ve Anadolu'nun Bereket Tanrısı Priapos adına düzenlenen

kutlamalar (Göncüler, 2009, s. 623) ve Karadeniz’de yaşadığı varsayılan Amazonlar (Oğuz, 2006, s. 10) bu rivayetlerden bazılarıdır. Ancak genel kabul gören görüş, Mayıs Yedisi Bayramı’nın günümüz Türk dünyasına Çepnilerin mirası olduğudur. Öyle ki, mayıs yedisine atfedilen değer ve kutlamalar halen yoğun bir Çepni nüfusunun yaşadığı Karadeniz Bölgesi’nin Doğu Karadeniz bölümünde devam etmektedir. Bu yüzdendir ki kutlamalar ‘Çepni Bayramı’ olarak da isimlendirilmektedir (Kara Düzgün, 2014, s. 245).

Çepniler Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan birisidir. Çepnilerden söz eden ilk ve en önemli kaynakların başında Kaşgarlı Mahmut tarafından 1072-1074 yılları arasında sözlük niteliğinde bir eser olarak yazılan *Dîvânü Lugati't-Türk* gelmektedir. Bu kaynakta Çepniler, Oğuzların yirmi iki boyunun yirmi birincisi olarak geçmektedir (Gülay, 2001). Günümüzde Anadolu’nun çeşitli noktalarında Çepnilerin varlığıyla beraber Doğu Karadeniz’deki varlıklarının ne zamandan itibaren ve ne amaçla olduğuyula ilgili net bilgilere ulaşılamamaktadır. Birçok kesim tarafından kabul edilen ise, Doğu Karadeniz’in Türkleşmesinde önemli katkıları bulunduğu (Küçük, 2011, s. 58; Kaçar, 2010, s. 21; Aça, 2008, s. 23; Akat, 2006, s. 44; Yalçın ve Uysal 2005, s. 31). Tellioglu (2007) ve Demir (2012) araştırmalarında, bölgede Osmanlı hâkimiyeti kurulmasında Hacıemiroğlu Beyliği olarak Çepnilerin süreci kolaylaştırıcı önemli roller üstlendiğinin altını çizmiştir. 1427 yılına gelindiğinde ise, Hacıemiroğlu Beyliği Osmanlı Devleti’ne dahil olmuştur.

Mayıs Yedisi Bayramı’nın Çepnilerden miras kaldığı düşüncesinden hareketle, bayram ritüellerinin ve ritüellerdeki temel unsurların eski Türklerin inanç yapısıyla ve mitolojilerle ilişkilendirilerek açıklanmasının uygun olduğu düşünülmektedir.

Su: Türk topluluklarının hepsinde suya ayrı bir kutsiyet atfedilmiştir. Su kültürünü, bütün Türk topluluklarının ortak bir kültürü olarak görmek mümkündür (Kıyak, 2013, s. 22; Türkyılmaz, 2013, s. 183). Sağlık, iyilik, bereket, varoluş gibi bütün iyilikler suya bağlanmıştır. Suya atfedilen kutsallık Oğuzların yaşam pratiklerinde de rahatlıkla görülebilmektedir. Oğuzların da içerisinde bulunduğu Orta Asya Türk topluluklarının büyük bir bölümünde suyla abdest alarak, yıkanarak, çamaşır ve kap kaçak yıkayarak suyun kirletilmesi yasaklanmıştır (Türkyılmaz, 2013, s. 180). İbn Fadlan da Oğuzlar için; suyu kirletmeme temennisiyle yıkanmadıklarını, abdest almadıklarını ve olabildiğince temastan kaçındıklarını söylemektedir (Oymak, 2010, s. 42). Suya saygı ölüm anında da devam ettirilmektedir. Ölü ruhunun ebediyette tekrar hayat bulması inancıyla cenaze merasimlerinde ölü beden suya bırakılmaktadır (Kürkan, 2018, s. 119). Bu inanış ve uygulama suyun varoluşla ilişkilendirildiğinin de işareti durumundadır. Manas destanında Yakup Han’ın karısına ithafen sözleri, suyun doğurganlıkla ilişkilendirildiğini açıkça göstermektedir (Ögel, 2002, s. 358).

“On dört yıldır alalı, anne dahi olmadı,
Kutsal bir yere gidip, adım bile atmadı,
Kutsal pınara gidip, yanında bir yatmadı,
Bir elmanın altına, giderek oynamadı,
Kısırlıktan kurtulup, kutlu yol bulamadı!”

Yukarıda görüldüğü üzere Türk topluluklarında suya tüm güzellikler yakıştırılmıştır. Mayıs Yedisi Bayramı ritüellerinin de birçoğu suyla gerçekleştirilmektedir. Bundan dolayıdır ki; su bayramı ve deniz bayramı olarak da isimlendirilmektedir. Suyla gerçekleştirilen ritüeller ile kötülüklerin defedilmesi, dileklerin dilenmesi düşüncesini tüm Türk topluluklarının ortak kültürü olan su kültürünün uzantısı olarak görmek mümkündür.

Taş: Eski Türkler su gibi taşa da kutsiyet atfetmiştir. Bunun en büyük örneklerinden birisi; birçok kaynakta bahsi geçmiş olan ve yaygın inanışa göre büyük Türk Tanrısının, Türklerin cediti almasına havayı değiştirme amaçlı armağan ettiği sihirli taşdır. Bu taş her devirde Türk komutanlarının elinde bulundurulmuştur. Ya da taşı, cada taşı, sada taşı ve yağmur taşı gibi farklı şekillerde bahsi geçen bu taşın *Dîvânü Lugati't-Türk*’te ‘ya’ olarak bahsedilmiştir. Kaşgarlı Mahmut taşın sihrini aşağıdaki ifadelerle açıklamıştır (İnan, 1986, s. 162).

“Bir türlü kâhinliktir. Belli başlı taşlarla yapılır. Böylelikle yağmur ve kar yağdırılır; rüzgâr estirilir. Bu, Türkler arasında tanınmış bir şeydir. Ben bunu Yağma ülkesinde gözümle gördüm. Orada bir yangın olmuştu; mevsim yazdı. Bu suretle kar yağdırıldı. Ulu Tanrı’nın izniyle yangın söndürüldü”.

Uraz'ın ifadeleriyle (1994, s. 185-186) yağmur yağdırmak için taşın okunarak suya konulması, serin rüzgâr estirmek için atın yelesine asılması, ateşi söndürmek için yangına atılması, arzu edilen hava için bir kabın içerisine kar veyahut su konularak ve niyetin dile getirilerek taşın bırakılması gibi beklentiye göre taşla yapılması gerekenler farklılık arz etmektedir.

Büyük İslâm bilgini El Birûni 'El Âsâr'ul Bâkiye' adlı eserinde Oğuzların çok bereketli bir pınar yanındaki kayaya taptıklarını, secde ettiklerini yazmıştır (İnan, 1976, s. 40). Kutsallığına inanılıp, secde edilen kayanın bir diğer kutsal olan su kaynağının yanı başında olması da önemli bir ayrıntı durumundadır.

Daha önce bahsedildiği üzere Mayıs Yedisi kutlamalarında suya yedi çift bir tek taş atılır ki, son atılan tek taş dileklerin gerçekleşmesi amacıyla. Ayrıca Giresun Adası etrafında atılan tur, çocuk dilekleriyle Hamza Taşı mevkiinden başlar ve yine orada son bulur. Benzer dileklerle Beşikdüzü'nde Delikitaş mevkiine gidilmektedir. Nihai olarak denilebilir ki taş; İslam öncesi eski Türk topluluklarındaki gibi tapınası olmasa da halen dilek dileme için mekân, araç gibi görülmektedir.

Sayıların sembolizmi: Sayı sembolizmi hemen hemen her toplum tarafından ilgiyle karşılanmış olup (Keleş, 2017, s. 49), bazı sayılar kutlu sayılmış ve onlara özel anlamlar yüklenmiştir. Eski çağ mitolojisi ve kutsal kitaplarda yer alan sayı sembolizmi içerisinde tek rakamlara büyük ehemmiyet verilmiş ve özellikle yedi sayısı diğer tüm sayılar karşısında üstün konumlandırılmıştır (Kılıç ve Eser, 2016, s. 77; Williams, 1945, s. 257). Türk tarihi boyunca da Şamanizm'den gelmek üzere İslamiyet sonrası dönem de dahil olmak üzere, bazı sayıların yeri ayrı olmuştur. Bir, üç, beş, yedi, dokuz, kırk Türk kültüründe yaygın bir şekilde kutlu görülmüş ve özel anlamlar yüklenmiş sayılardandır. Özellikle yedi sayısı bütün Türk boylarında ve Anadolu'da da kutsal sayılmaktadır (Soydan, 2018, s. 1804; Keleş, 2017, s. 54). İslamiyet çerçevesinde çeşitli Türk topluluklarına göre yedi sayısının sembolizmi üzerine bazı örnekler şu şekildedir: Kur'an-ı Kerim yedi harf üzerine inmiştir, Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi olan Fatıha yedi ayetten oluşmaktadır, Kâbe'nin etrafında gerçekleştirilen tavaf yedi kez gerçekleştirilir, şeytan taşlamasında yedi taş kullanılır, namazın her rekâtı yedi bölümden oluşmaktadır, Kur'an'a göre Allah dünyayı yedi katlı yaratmıştır ve Hz. Muhammed Miraç Gecesi yedinci göğe çıkmıştır. Destanlar incelendiği takdirde Şamanizm inancında da yedi sayısının önemiyle ilgili çıkarımlar rahatlıkla yapılabilmektedir. Yaratılış Destanı'na göre Tanrı Ülgen yeryüzünde ilk olarak yedi kişi yaratmıştır ve Tanrı Ülgen'in katına ulaşmak için yedi engel aşılmalıdır. Farklı Türk topluluklarından örnekler vermek gerekirse; Altay Türkleri ay tutulmasının yedi başlı dev yüzünden olduğuna, Yakut Türkleri Yenisey Irmağı'nın kaynağını göğün yedinci katından aldığına (Küçük, 2013, s. 102) ve Nahçıvan Türkleri albastıya (kötü ruhlar) maruz kalan bir kadının, kısır olmaması için taşkın ırmaktan yedi kez geçirilmesine (Durbilmez, 2008, s. 347) inanmaktadırlar.

Yedi sayısı gibi üç sayısının da İslamiyet öncesi ve sonrası Türk kültürlerinde ayrı bir önemi bulunmaktadır. Hz. Muhammed'e ilk Vahiy'in üç defa 'oku' denilerek gelmesi, üç mübarek ayın bulunması, abdest esnasında uygulamaların üç defa tekrarlanması örnekleri üç sayısının Müslüman Türk âlemi için kutlu olduğunun işaretidir. Durbilmez (2005) Oğuz Kağan destanında geçen motifler üzerinden üç sayısının İslamiyet öncesi Türk kültürlerinde de önemli bir sembol olduğunu açıklamaya çalışmıştır. Bu motifler; üç gün üç gece anne sütü emmeme, üç gece üst üste bir rüya görme, gergedanla yapılan mücadeleyi üçüncü denemede kazanma, iki eşinden üçer çocuk sahibi olma, yayı üçe bölme, üç oku üçe üleştirme şeklindedir.

Kutlamaların en görkemli şekilde sürdürüldüğü Beşikdüzü ve Giresun dışında tüm Doğu Karadeniz Mayıs Yedisi ritüellerinde yedi sayısı ile ilişkisi görmek mümkündür. Yedi dalgadan atlanması, suya yedi çift taş atılması, yedi dere ağzının dolaşılması, yedi çeşmeden veya akarsudan su alınması yedi sayısının sembolik gücüne olan inancı göstermektedir. Üç ayaklı sacayaktan üç kere geçilmesi de üç sayısına yüklenen anlamlarla ilişkilendirilebilir ki, üç sayısının hem Oğuz Türkleri hem de İslam sonrası Türk toplulukları için sembolik değer taşıdığı daha önce belirtilmiştir.

Ada etrafını dolaşma: Türk mitolojisi içerisinde adacıklar dikkat çeken bir detaydır. Oğuz Kağan destanına göre, Oğuz Kağan ava çıktığı bir gün gölün ortasındaki bir adacıkta, ağaç kovuğunda gördüğü kız ile evlenmiştir (Bang ve Rahmeti, 1936, s. 15). Destandaki Kıpçak'ı da annesi, nehir ortasında yer alan bir adacıktaki ağaç kovuğunda doğurmuştur (Türkyılmaz, 2013, s. 176).

Örneklerde görüldüğü üzere adalar, adacıklar doğum ile ilişkilendirilmiştir. Giresun'da gerçekleştirilen kutlamalarda da Giresun Adası etrafında bir tur atanların çocuk sahibi olacağına inanılmaktadır ki, Oğuz boylarından olan Çepnilerden miras kaldığı düşünülen Mayıs Yedisi Bayramındaki bu ritüeli Oğuz Kağan destanındaki motiflerle ilişkilendirebilmek mümkündür.

Sacayaktan geçme: Sacayak, açık ateş üzerinde yemek pişirilmesine olanak tanıyan bir ekipmandır. Dolayısıyla sacayaktan geçme ritüelini açıklamada ateş ve ocak unsurlarına değinilmelidir. Türk kültüründe ateşe ezelden beri büyük önem verilmiş ve özel anlamlar yüklenmiştir. Ateşin önemi, onun yaşatıldığı yer olarak düşünülen ocağa da anlamlar yüklemiş ve ateş kültü ile ocak kültü daima birlikte değerlendirilmiştir (Kara Düzgün, 2016). Ateş kültüyle ilişkilendirilen ocak; dölleme, çoğalma, bereket simgesi olarak görülür (Oğuz, 2006, s. 10) ve soyun devamlılığının teminatı olarak algılanmaktadır (Kara Düzgün, 2016).

Giresun halkının mayıs yedisi kutlamalarında gerçekleştirdiği sacayaktan atlama ritüeli çocuk sahibi dilekleriyle gerçekleştirilmektedir. Öyle ki; Giresun Valiliği'nin yerel kültürü tanıtım yazısına (2018) ve sacayaktan atlama ritüeli üzerine kapsamlı bir çalışma yürüten Üstünova'ya göre (2010) sacayak ana rahminin simgesi olarak görülmektedir. Sonuç olarak denilebilir ki, ritüelin gerçekleştirildiği ekipman ve beklentiler eski Türk inanışlarıyla örtüşmektedir.

Çalışmanın Çerçevesi

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma ile köklü bir kültürel miras değeri olan Mayıs Yedisi Bayramı'nın geleneksel kutlamalarının modern kent festivali haline dönüştürülmesinin kültürel mirasın değerini olumsuz yönde etkileyebileceği; kutlamaların profesyonelleşmesi ile kutlayanlarının gözünde sıradanlaşabileceği düşüncesinin literatür destekli yorumlanması amaçlanmıştır. Literatür destekli yorumlamalarda önceki mayıs yedisi kutlamalarından elde edilen kişisel deneyimler göz önünde bulundurulmuştur. COVID-19 pandemisi kapsamında alınan önlemler gereği festivallerin gerçekleştirilememiş olması nedeniyle saha araştırması yapılamamış olması, kişisel deneyimler üzerinden yorumlama yapılmasının temel nedenidir. Literatür incelendiğinde genellikle festivallerin olumlu etkilerine odaklanılırken yoruma dayalı bu çalışma ile karşıt pencereden bakılmasının çalışmayı önemli kıldığı düşünülmektedir.

Mayıs Yedisi Bayramının Bugünü: Festivaller

Mayıs Yedisi Bayramı Doğu Karadeniz boyunca halen kutlanmakta olup, kutlamaların devamlılığı ve katılımın yoğunluğu yöreden yöreye değişiklik göstermektedir. Kutlamaların eskiye nazaran sönük yaşandığı yörelerde, bu durumun sebebi olarak iç ve dış olmak üzere 'göç sorununu' görmek mümkündür. Göç olgusu, bayram kutlamalarının eski görkeminden uzaklaşmasına neden olmakla birlikte bayram kapsamındaki ritüellerin esnetilmesine zemin hazırlamaktadır.

Dönüşüme uğramakla beraber bölgedeki en yoğun katılımlı kutlamalar Giresun ve Trabzon'un Beşikdüzü ilçesinde sürdürülmektedir. Giresun ilinde Mayıs Yedisi Bayramı kutlamaları bir organizasyon olmaksızın kutlamaların yıllarca gerçekleştiği Aksu Deresi'nin denize döküldüğü yerle özdeşleşmiş vaziyettedir. Kutlamalar 1977 yılından itibaren organize bir hal almış ve 1984 yılına kadar 'Aksu Şenlikleri' adıyla gerçekleştirilmiş olup, bu tarihten sonra 'Giresun Aksu Kültür ve Sanat Festivali' adıyla tertip edilmiştir. 1992 yılından itibaren ise Giresun Belediyesi öncülüğünde uluslararası platforma taşınan kutlamalar, 'Uluslararası Giresun Aksu Festivali' olarak dört ve beş günlük sürelerle gerçekleştirilir olmuştur. 2018 yılında kırk birincisi düzenlenen festivalde; geleneksel olan sacayaktan geçme, denize taş atma ve Giresun Adası'nı dolaşma ritüelleri devam ettirilmekle birlikte, farklı kültür sanat ve eğlence etkinlikleri de gerçekleştirilmektedir. 2018 yılı festival etkinlikleri; fotoğraf ve resim sergisi, el sanatları sergisi, yöresel yemek yarışması, halk oyunları gösterisi, bilardo ve satranç turnuvaları ve tanınmış ses sanatçılarının performansları şeklindedir.

Trabzon'un Beşikdüzü ilçesi de Mayıs Yedisi Bayramı'nın katılımlı bir şekilde kutlandığı bir ilçedir. Ancak 2000 yılı kutlamalarında yaşanan elim bir kaza, bu tarihten sonraki kutlamalara anma töreni vasfını da yüklemiştir. 2000 yılı kutlamalarında denize açılan iki teknenin alabora olması neticesinde otuz sekiz kişi hayatını kaybetmiştir. Yaşanan trajedi, yetkili mercileri kutlamaları daha

profesyonel bir bakış açısıyla organize etmeye yönelmiştir. Bu yönelimde kaza sonrası İçişleri Bakanlığı tarafından şenlik organizasyonlarıyla ilgili yayınlanan genelgenin de etkisi büyük olup, 2001 yılındaki kutlamalar 'Beşikdüzü Kültür, Sanat ve Deniz Festivali' adıyla tertip edilmiştir (T.C. Beşikdüzü Kaymakamlığı, 2020). Kutlamalar halen 18-20 Mayıs tarihleri arasında 'Uluslararası Beşikdüzü Mayıs Yedisi Şenlikleri' adıyla sürdürülmektedir. Giresun'da olduğu gibi Beşikdüzü'nde de şenlik kapsamında çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

Resim 3. Uluslararası Giresun Aksu Festivali Afişi

Kaynak: Giresun Belediyesi. (2020)

Burada ağırlıklı olarak, organize edilerek gerçekleştirilen iki kutlamanın mevcut durumu hakkında bilgiler sunulmuştur. Doğu Karadeniz'in diğer yörelerinde ise; kutlamalar terk edilmeye, bireyselleşmeye başlamış ya da bir organizasyon söz konusu olmadan küçük topluluklar halinde gerçekleştirilir duruma gelmiştir. Ayrıca bölge dışında yaşamını sürdüren vatandaşlar tarafından da yaşadıkları yerlerde kutlamalar gerçekleştirildiği görülmektedir. Bunun bir örneği İstanbul'da gerçekleştirilen Mayıs Yedisi kutlamalarıdır. Güzel Ordu Kültür Sanat Derneği, Perşembeliler Derneği gibi hemşehri dernekleri İstanbul Boğazı'nda kutlamalar organize etmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Samsun'dan itibaren Doğu Karadeniz illeri için önemli bir kültürel miras değeri olan ve binlerce yıllık bir geçmişe sahip olduğu düşünülen Mayıs Yedisi Bayramı kutlamaları günümüzde düzenli olarak Giresun ve Trabzon'un Beşikdüzü ilçesi gibi sınırlı bir coğrafyada gerçekleştirilmektedir. Diğer alanlardaki kutlamaların bireyselleşmeye ve hemen hemen terk edilmeye başlamasına rağmen bu yöredeki kutlamaların devamlılığını Çepni Türklerinin yoğun olarak yaşadığı yerleşim birimi olmalarına bağlamak mümkündür. Öyle ki kutlamalarda gerçekleştirilen ritüellerin eski Türklerin inanışlarıyla birçok ortak noktasının bulunduğu bu çalışma içerisinde açıklanmıştır.

Giresun ve Beşikdüzü'ndeki Mayıs Yedisi kutlamaları kısmen gelenekselleşmiş ritüellerine bağlı kalınmasına rağmen birçok farklı etkinliğin de düzenlendiği günümüz modern festivallerine dönüştürülmüş durumdadır. Bu ve benzeri durumlar uluslararası literatürde "festivalization (festivalleşme)" olarak tartışılır hale gelmiştir. Karpínska-Krakowiak (2009) tarafından festivalleşme, festivallerin ve diğer kültürel etkinliklerin niteliksel ve niceliksel gelişimi için kullanılan bir kavram olarak açıklanmıştır. Geleneksel Mayıs Yedisi Bayramı kutlamalarının festivale dönüştürüldüğü Giresun ilinde de genel bir festivalleşme durumundan bahsetmek mümkündür. Öyle ki şehirde 2018 yılı itibarıyla bir yıl içerisinde 38 şenlik ve festival etkinliği düzenlenmektedir (Paslı ve Turpcu, 2019).

Festivalleşme durumuyla birlikte modern festivallerin değerlendirilmesinde ritüel ve gösteri kavramları ön plana çıkmaktadır. Ritüeller icra edeni tarafından kodlanmamış resmi eylemlerin ve ifadelerin değiştirilmeden icra edilmesi iken gösteriler modern toplumların bir uygulaması olarak çok sesli ve çok temalı bir iletişim içeren, büyük ölçekli ve abartılı bir kültürel üretdir (Kuutma, 1998). Bu bağlamda düşünüldüğünde, yerel halkın ritüellerinin modern festivaller aracılığıyla gösteri haline

getirildiği ve bunun turizme hizmet etmesi amacıyla yapıldığı ifade edilebilir. Getz ve Andersson da (2008) bazı araştırmacılar tarafından festival etkinliklerinin kültürel mirasın özgünlüğünün azalmasına yol açan bir değişim ajanı olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Mayıs Yedisi Bayramı kutlamalarında da bu dönüşümün yaşandığını söylemek mümkündür. Korkmaz (2005), Giresun'da gerçekleştirilen Mayıs Yedisi kutlamalarının; resmi tören ve protokol uygulamalarıyla, yöreye özgü olmayan etkinliklerin düzenlenmesi gibi nedenlerle bir şehir festivaline dönüştüğünün ve halkın Mayıs Yedisi algısının değiştirildiğinin altını çizmiştir.

Richards (2004) modern festivallerde turist, izleyici ve medya ilgisi çekme motivasyonu ritüellerin yerine getirilmesinden ziyade görkemli bir organizasyon yapmanın hedefe koyulduğunu, bu değişimle yerel halk nezdinde bir anlam kaybı, ilgisizlik ve metalaşma duygusunun yaşandığını ve nihayetinde etkinlik odağının giderek onu üreten topluluklardan uzaklaştığını, üretkenlerini dışsal hale getirdiğini ifade etmiştir. Bu araştırmaya konu edilen etkinliklere bakıldığında da benzer gelişmeler görmek mümkündür. Etkinlik kapsamında düzenlenen konserler ve medyayı ön plana koyan girişimler ritüelden gösteriye dönüşümün en önemli işaretidir.

Festivalleşme eleştirisinin odak noktalarından birisi de yerel halkın organizasyon sürecinin dışında tutulmasıdır. Mayıs Yedisi Bayramı gibi ritüelleri olan, kültürel miras olarak tescilli yapılan kutlamaların da festival haline dönüştürülmesi neticesinde yerel halkın turistler gibi büyük oranda etkinlik ziyaretçisi haline geldiği söylenebilir. Getz (2012) yerel halkın organizasyon sürecine katılımının önemini köklü Venedik Karnavalı üzerinden açıklamıştır. Venedik Karnavalı'nın internet sitesinde yer alan ifadeler şu şekildedir: "Venedik Karnavalı... Tarihçesi neredeyse bin yıla ulaşan candan, samimi, harikulade bir gelenektir ve yaşına rağmen şahsen ya da ruhunda ona iştirak edenler sayesinde yaşama gücünü devam ettirir."

Bu çalışma ile kültürel miras teması üzerine inşa edilen festivallerin kültürel mirasın değerini olumsuz etkileyebileceği düşüncesinin tartışılması amaçlanmıştır. Ancak objektif yorumlama açısından festival etkinliklerinin kültürel mirasın sürdürülebilirliğine katkıları olduğu yönünde de birçok araştırma yapıldığı ve görüş sunulduğu ifade edilmelidir. Bu çalışmaya konu edilen festivaller üzerine değerlendirmelerde bulunan Oğuz da (2006) sürdürülebilirliğe katkı sağladığı yönünde görüş bildirmiş olup Mayıs Yedisi Bayramı kutlamalarının halk arası bir kutlamadan uluslararası festivale dönüşmesini, geleneğin sürdürülebilirliğini sağlamada yerel halkın ve yöneticilerin kararlılığının bir göstergesi olarak nitelemiştir. Ancak, maddi olarak sürdürülen bu bayramın içeriğinin ne oranda korunabildiği değerlendirmeye muhtaç görünmektedir. İçerikten yoksun bir uygulamanın ne derece geleneksel kaldığı veya devam ettirmenin anlamlı olup olmadığı da tartışılmaya muhtaçtır.

Etik Beyan

"Geleneksel Halk Ritüellerinden Çağdaş Gösterilere: Mayıs Yedisi Bayramı'nın Organizasyon ve Anlam Dönüşümü" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Kaynakça

- Aça, M. (2008). Trabzon-Şalpazarı Çepnileri ile Çuvaş Türklerinin doğum sonrası etrafındaki inanış ve uygulamaları üzerine bir karşılaştırma denemesi. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(1), 21-34.
- Akat, A. (2006). *Doğu Karadeniz bölgesindeki Çepniler ve Çepni müziği*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bang, W. & Rahmeti, R. (1936). *Oğuz Kağan destanı*. İstanbul: Burhaneddin Basımevi.
- Chacko, H., & Schaffer, J. (1993). The evolution of festival: Creole Christmas in New Orleans. *Tourism Management*, 14(6), 471-479.
- Chen, Y. C., King, B. & Lee, H. W. (2018). Experiencing the destination brand: behavioral intentions of arts festival tourists. *Journal of Destination Marketing & Management*, 10, 61-67.

- Cudny, W., Korec, P. & Rouba, R. (2012). Residents' perception of festivals-a case study of Lodz. *Sociologia*, 44(6), 704-728.
- Çela, A., Knowles-Lankford, J. & Lankford, S. (2007), Local food festivals in Northeast Iowa communities: a visitor and economic impact study. *Managing Leisure*, 12(2-3), 171-186.
- Çoban, M. & Süer, S. (2018). Destinasyon markalaşmasında festival turizminin rolü: Alaçatı Ot Festivali üzerine bir araştırma. *Uluslararası Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 58-67.
- Delamere, T. A., Wankel, L. M. & Hinch, T. D. (2001). Development of a scale to measure resident attitudes toward the social impacts of community festivals, part I: item generation and purification of the measure. *Event Management*, 7, 11-24.
- Demir, N. (2012). Orta ve Doğu Karadeniz bölgesinde Çepni Türkmenleri ile Güvenç Abdal Ocağı'nın kuruluşu. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 63, 77-110.
- Dianne, O'S. & Marion, J. J. (2002). Festival tourism: a contributor to sustainable local economic development. *Journal of Sustainable Tourism*, 10/4, 325-342.
- Dikeroğlu, G. (2005). Bir kültür mirası: mayıs yedisi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 34.
- Dost, E. (2018). *Trabzon ve Giresun yöresi Çepnilerinde eski Türk inanışlarının izleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Durbilmez, B. (2005). Türk kültüründe ve fütüvvetnâmelerde üç sayısı. *Ahilik Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-22.
- Durbilmez, B. (2008). Nahçıvan Türk halk inanışlarında mitolojik sayılar. *Turkish Studies*, 3(7), 2340-352.
- Erdem, Ö., Mızrak, M. & Aratoğlu, C. (2018). Festivallerin bölge turizmine katkıları ve sürdürülebilirliği: Uluslararası Mergen Aşçılık ve Turizm Festivali örneği. *Journal of Tourism And Gastronomy Studies*, 6(1), 228-245.
- Getz, D. (2012). *Event studies: theory, research and policy for planned events*. New York: Routledge.
- Getz, D. & Andersson, T. M. (2008). Sustainable festivals: on becoming an institution. *Event Management*, 12, 1-17.
- Giresun Altyapı Hizmet Birliği (2020). *Giresun Aksu Festivali*. <https://www.giresun.com.tr/tour/giresun-aksu-festivali/>
- Giresun Belediyesi (2020). *Giresun Aksu'ya hazır*. <https://giresun.bel.tr/giresun-aksuya-hazir/>
- Göncüler, F. J. G. (2009). Halkbilimsel unsurlar açısından Aksu Festivali'nin değerlendirilmesi. *Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu*, 2, 622-635.
- Gülây, A. (2001). *Ağasar Çepni kültürü Geyikli folklor inceleme araştırma*. Geyikli: Geyikli Belediyesi.
- Güney, N. (2018). *Geleneksel bir doğa bayramı "mayıs yedisi"*. Memleketordu. <https://memleketordu.net/geleneksel-bir-doga-bayrami-mayis-yedisi/>
- İlban, M. O. & Kömür, T. (2019). Destinasyon markalaşmasında festival turizminin rolü: Ayvalık Uluslararası Zeytin Hasat Günleri Örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 16(2), 274-295.
- İnan, A. (1976). *Eski Türk dini tarihi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- İnan, A. (1986). *Tarihte ve bugün şamanizm materyaller ve araştırmalar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kaçar, B. Z. (2010). *Çepnilerde din ve sosyal-kültürel hayat (Giresun örneği)*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kara Düzgün, Ü. (2014). Giresun halk takvimi, sayılı günler ve bunlara bağlı inanış ve uygulamalar. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 233-256.
- Kara Düzgün, Ü. (2016). Türk mitolojisinde ateş kültü. İçinde F. A. Turan ve M. Ozan (Editörler), *Türk mitolojisine giriş* (ss. 147-161). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karpińska-Krakowiak, M. (2009). Festivalization of the city. Contemporary examples. *Lidé města*, 11(2), 338-350.
- Keleş, İ. (2014). *Kadim bir gelenek: mayıs yedisi*. <https://www.61saat.com/bolgecel/kadim-bir-gelenek-mayis-yedisi-iskender-keles-h107090.html>
- Keleş, R. (2017). Yedi Ulu Ozan'ın "yedi" sembolizmi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 83, 49-79.

- Kılıç, Y & Eser, E. (2016). Eskiçağ düşüncesi ve kutsal kitaplarda yedi sembolizmi. *Turkish Studies*, 11(11), 77-98.
- Kıyak, A. (2013). Geleneksel Türk inanışlarındaki su kültü ve Elazığ'daki izleri. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(4), 22-39.
- Korkmaz, M. A. (2005). Eski Türk tarihi ve coğrafyasının sürekliliğinde Giresun yöresi ve Bostanlı Köyü'nde yer-su kutsalları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Dergisi*.
- Kuutma, K. (1998). Festival as communicative performance and celebration of ethnicity. *Folklore*, 7, 79-86.
- Küçük, A. (2011). *Giresun Çepni folkloru*. (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Küçük, M. A. (2013). Türk destanlarında "sayı" motifinin dini yansımaları. *Gazi Türkiyat*, 13, 91-109.
- Kürkan, F. (2018). Giresun'da Türk su kültürünün izleri. *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(16), 109-130.
- Lee, I. & Arcodia, C. (2011). The role of regional food festivals for destination branding. *International Journal of Tourism Research*, 13(4), 355-367.
- Oğuz, M. Ö. (2006). Türkiye'nin Doğu Karadeniz kıyısında Mayıs Yedisi Bayramı. *Milli Folklor*, 18(69), 5-14.
- Oğuz, M. Ö. (2013). Terim olarak somut olmayan kültürel miras. *Milli Folklor*, 25(100), 5-13.
- Oklobdžija, S. (2015). The role of events in tourism development. *Biz info Journal*, 6(2), 83-97.
- Olçay, A. & Yavuz, C. (2020). Festivallerin destinasyon pazarlamasına olan katkıları: Gaziantep örneği. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 23(2), 461-481.
- Oymak, İ. (2010). Anadolu'da su kültürünün izleri. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(1), 35-55.
- O'Sullivan, D. & Jackson, M. J. (2002). Festival tourism: a contributor to sustainable local economic development? *Journal of Sustainable Tourism*, 10(4), 325-342.
- Ögel, B. (2002). *Türk mitolojisi, kaynakları ve açıklamaları ile destanlar C. u*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Özgürel, G., Alkan, Ö. & Ok, S. (2018). Datça Badem Çiçeği Festivali'nin yöre turizmine olası etkileri: yerel esnaf üzerine bir araştırma. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 8(2), 10-19.
- Paslı, M. M. & Turpcu, E. (2019). Festivallerin ziyaretçi memnuniyeti üzerindeki etkisi: Giresun ili Aksu Festivali örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(4), 2739-2757.
- Pirnar, I., Kurtural, S. & Tutuncuoğlu, M. (2019). Festivals and destination marketing: an application from Izmir City. *Journal of Tourism, Heritage & Services Marketing*, 5(1), 9-14.
- Richards, G. (2004). The festivalisation of society or the socialisation of festivals: the case of Catalunya. In G. Richards (Ed.) *Cultural tourism: globalising the local - localising the global* (pp. 194-2010). Association For Tourism and Leisure Education.
- Rivera, M. A., Hara, T. & Kock, G. (2008), Economic impact of cultural events: the case of Zora Festival. *Journal of Heritage Tourism*, 3(2), 121-137.
- Saatci, G. & Yalçınkaya, T. (2018). Yöresel festivallerin yerel halk üzerindeki etkileri: Alaçatı Ot Festivali örneği. *Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Özel Sayı*, 153-170.
- Small, K., Edwards, D. & Sheridan, L. (2005). A flexible framework for evaluating the socio-cultural impacts of a (small) festival. *International Journal of Event Management Research*, 1(1), 66-76.
- Soydan, S. (2018). Çağatay Türkçesinde bazı sayı isimlerinin kullanılışı ve sayıların gizemi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(Özel Sayı), 1797-1812.
- Soyoung, B. & James, A. B. (2005). Impact analysis of a tourism festival on tourists destination images. *Event Management*, 9(4), 223-237.
- Stankova, M. & Vassenska, I. (2015). Raising cultural awareness of local traditions through festival tourism. *Tourism & Management Studies*, 11(1), 120-127.
- Şahin, E., Akdağ, G. & Çakıcı, C. (2018). Gastronomi turizmi kapsamında gastronomi festivalleri: İstanbul örneği. İçinde K. Birdir (Ed.) 2. *Uluslararası turizmin geleceği kongresi: inovasyon, girişimcilik ve sürdürülebilirlik kongresi (Futourism 2018) bildiriler kitabı* (ss. 90-97). Mersin: Mersin Üniversitesi Yayınları.

- Şengül, S. ve Genç, K. (2016). Festival turizmi kapsamında yöresel mutfak kültürünün destekleyici ürün olarak kullanılması: Mudurnu İpekyolu Kültür Sanat ve Turizm Festivali Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 79-89.
- TC. Beşikdüzü Kaymakamlığı (2020). *Yerel etkinlikler*, <http://www.besikduzu.gov.tr/yerel-etkinlikler>
- TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü (2020). *Mayıs yedisi*. <http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR-51135/mayis-yedisi.html>
- TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı (2020). *Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi*. <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-50543/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html>
- Tellioğlu, İ. (2007). Doğu Karadeniz bölgesinin Türk yurdu haline gelmesi hakkında bir değerlendirme. *Türkoloji Araştırmaları*, 2(2), 654-664.
- Türkyılmaz, A. (2013). Anadolu öncesi Türklerde su kültü ve günümüzdeki yansımaları. İçinde N. Demir (Ed.) *Geleneksel Türk sanatında ve edebiyatımızda su* (ss. 169-184). ASKİ Genel Müdürlüğü.
- Uraz, M. (1994). *Türk mitolojisi*. İstanbul: Düşünen Adam Yayınları.
- Üstünova, K. (2010). Giresun'da yaşatılan sacayağından geçme geleneğinde 'sacayağı' ve 'üç' ne anlatıyor? *Bilig*, 52, 181-194.
- Williams, A.R. (1945). "Seven", *Folklore*, 56(2), 257-258.
- Yalçın, A. & Uysal, B. (2005). Karadeniz Çepnileri 1: Taşlıca Köyü. *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 35, 29-36.
- Yıldız, A. (2009). *Mayıs Yedisi*. <http://www.serander.net/karadeniz-kulturu/halkbilim-folklor/701-adnan-yildizin-kaleminden-mayis-yedisi.html>
- Zavalsız, Y.S. & Öztürk, Y.E. (2020). Festivallerin yerel halk üzerindeki sosyo-kültürel etkileri: Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(2), 456-474.